

The logo for VRI Troms features the text "VRI Troms" in a bold, black, sans-serif font. The text is centered within a rectangular background that has a textured, abstract appearance with shades of blue, orange, and yellow, resembling a weathered surface or a piece of art.

VRI Troms

Prosjektplan 2014-2016

Samhandlingsprosjektet

Justert utgave pr 4.april.2014

1 Bakgrunn

Prosjektbeskrivelsen presenterer prioriteringer og innretning for samhandlingsprosjektet i VRI Troms for perioden 2014-2016 (VRI3), samt ambisjoner for perioden etter at VRI-programmet er avsluttet. I VRI3 skal Troms arbeide med *samhandling*, *mobilisering* og *kompetanse* rettet mot innovasjonssystemet i Troms, og særlig innen reiselivsnæringen og maritim- og petroleumsrelatert leverandørindustri. Prosjektet er geografisk avgrenset til Troms fylke.

Prosjektbeskrivelsen er en bearbeiding og videreutvikling av søknad levert september 2013. Den er forankret i innspill fra møter og høringsrunder i konsortiet. Hovedprinsipper, innsatsområder og økonomisk omfang er behandlet og vedtatt av fylkesrådet høsten 2013. Søknaden er forankret i regionale utviklingsstrategier og planer for Troms. VRI3 Troms er et partnerskap organisert gjennom et konsortium med 14 deltakere, og prosjektet og konsortiet ledes av Troms fylkeskommune. Det søkes om basisfinansiering til VRI-prosjektet.

1.1 Nettverk basert på regionale fortrinn

Næringslivet i Troms er i stor grad basert på utnytting av naturressurser og naturgitte fortrinn. Med utgangspunkt i høsting og utnyttelse av marine råstoffer, tilgangen på uberørt natur og de muligheter som naturgitte fenomen gir, har man gjennom samhandlingsprosjektet og forskningsprosjektet i VRI1 og VRI2 stimulert til ny næringsutvikling særsilt innenfor marin bioteknologi og reiseliv. Disse næringene har ved inngangen til VRI3 to Arenaprojekter etablert i Troms: *Arena BioTech North* og *Arena Lønnsomme Vinteropplevelser (ALV)*.

I VRI3 skal man gjennom målrettet innsats styrke og bygge opp under reiselivsnæringen og maritim- og petroleumsrelatert leverandørindustri i Troms. Dette skal særlig skje gjennom samarbeid med utviklingsprogrammet *Leverandørutvikling Nord-Norge (LUNN)* og Arenaprojektene *Arktisk Maritim Klynge (AMK)* og *Arena Lønnsomme Vinteropplevelser (ALV)*.

Leverandørutvikling Nord-Norge (LUNN)

Leverandørutvikling Nord-Norge (LUNN) ble etablert i 2008 etter initiativ fra Statoil og Innovasjon Norge¹. Programmet skal bidra til videreutvikling av en kompetent og konkurransedyktig nordnorsk leverandørindustri til petroleumsnæringen. Programmet er inne i sin 3. programperiode der *alliansebygging* og *kompetanseheving* er sentralt. LUNN omfatter i 2013 flere delprogram, blant annet fagmentorordning, prekvalifiseringsprogram, kurs i prosjektutvikling og ledelse, og leverandørseminar knyttet til kommende utbyggingsprosjekt. Nettverket har i dag 42 medlemsbedrifter fra alle de tre nordligste fylkene, hvorav 20 er lokalisert i Troms.

Høsten 2013 inngikk VRI-Troms og Statoil en intensjonsavtale om utvikling og gjennomføring av personmobilitet rettet mot bedrifter i leverandørindustrien. Samarbeidet skal etablere praksis for internship/trainee, studentoppgaver, professor-II og eventuelt andre ordninger for mobilitet mellom UoH-sektor og leverandørindustrien, med utgangspunkt i LUNN-nettverket.

Arktisk Maritim Klynge (AMK)

---

¹ Bak etableringen står også Kunnskapsparken Nord, Pro Barents, Norges Forskningsråd, Petro Arctic og LoVe Petro.

Arktisk Maritim Klynge (AMK) fikk Arena-status i 2013, og skal utvikle og implementere utstyr, design og prosesser som gjør arktiske operasjoner effektive, trygge og miljørobuste. Visjonen er å bli det ledende maritime kunnskaps og industrielle miljøet i Norge knyttet til arktiske utfordringer. AMK har et trettitalls deltagere² fra hele Nord-Norge, med tyngdepunkt i sør-Troms/nordre-Nordland, og har 11 deltagere fra Troms.

Både LUNN og AMK har en tyngde av spesialiserte utstys- og tjenesteleverandører med leveranser både til olje- og gassnæringen, petroleumsrelatert virksomhet og maritime næringer. Fem bedrifter er med i begge nettverkene. Kunnskapsparken Nord i Harstad (Kupa), som også er konsortiedeltaker i VRI-Troms, har koordineringsansvaret for LUNN og prosjektledelsen for AMK.

Arena Lønnsomme Vinteropplevelser (ALV)

Arena-prosjektet ble initiert gjennom et samarbeid mellom VRI-Troms og sentrale reiselivsaktører i Troms. Seks bedrifter dannet VinterTroms AS, som er prosjekteier og drivende kraft i ALV. ALV består nå av 44 små og store reiselivsaktører, primært fra Troms, men også fra nordre Nordland og Finnmark. Klyngen har fokus på produktutvikling og markedsføring samt kvalitetssikring og kompetanseheving for reiselivsaktører som vil levere 'sterke, arktiske vinteropplevelser til hele verden'. Klyngen samarbeider med virkemiddelapparatet og FoU-miljøene i landsdelen for å styrke kunnskapsbasert utvikling av lønnsomme vinteropplevelser. ALV avsluttes i august 2014, men søker om å forlenge prosjektet i ytterligere 2 år.

VRI skal særlig styrke koblingen mellom forskningsmiljøer og bedrifter i ALV, gjennom å mobilisere til flere FoU-prosjekter i reiselivsbedrifter og å arrangere FoU-verksted.

1.2 Erfaringer fra VRI1 og VRI2

Forskningsprosjektet fra VRI 1 og 2 har dokumentert at utvikling i reiselivet i Troms hovedsakelig skjer på basis av erfaringsbasert kunnskap, samtidig som de mest innovative næringsmiljøene i Troms³ nyttiggjør seg av kombinasjoner av erfaringsbasert- og forskningsbasert kunnskap⁴. Bedrifter i Troms, inkludert innen reiseliv og leverandørindustri for petroleumssektoren, ønsker å ta i bruk mer forskning, men FoU-miljøene oppfattes som lite tilgjengelig og synlig.⁵ Selv om det er etablert kontaktpunkter mellom næringslivet og forskningsmiljøer, blant annet gjennom Arena-prosjekter, er det fortsatt viktig å videreutvikle og forbedre kunnskapsflyten mellom disse. Gjennom en fortsatt mobilisering til økt bruk av FoU skal VRI-Troms bidra til å utvikle deler av næringslivet som hovedsakelig baserer seg på erfaringsbasert kunnskap, til et næringsliv som både tar i bruk erfaringsbasert og forskningsbasert kunnskap.

---

² AMK består av åtte rederier, fem verft, tretten tjeneste- og utstysleverandører, fem kunnskapsaktører og fire samarbeidspartnere. Deltagerne i AMK har samlet nesten 3000 ansatte og to milliarder kroner i årlig verdiskaping (2013).

³ Sand m.fl. 2012: *Et kunnskapsbasert Nord-Norge. Sluttrapport*. Handelshøgskolen i Tromsø, Norut og Handelshøgskolen i Bodø.

⁴ Ellingsen, May-Britt (red): *Innovasjon og samhandling i bioteknologi og reiseliv. Sluttrapport fra VRI-Troms, Forskerprosjektet*, Norut rapport 7/2013

⁵ Bye m.fl. 2010: *'Vi vil, vi vil – men får vi det til?' Samhandlingen mellom næringsliv og FoU-miljø i Troms*. Norut-rapport 4/2010.

Evalueringen av virkemiddelet *Forprosjekt i bedrift* i VRI1 og VRI2 viser at dette er et vellykket 'lavterskeltilbud' for finansiering av forskerbistand til utviklingsarbeid i SMB.⁶ Gjennom dette har bedriftene fått avklart om nyskapningen er liv laga, avverget feilinvesteringer og kommet et steg videre i innovasjonsarbeidet. Selv om VRI-Troms i siste periode har utvidet ordningen med kompetansemeglere ved å knytte til seg flere operatører, er ordningen relativt dårlig kjent i næringslivet. I VRI3 skal det jobbes aktivt for å øke kjennskapen til 'forprosjekt i bedrift' i reiselivet og leverandørindustrien.

Virkemiddelstudien viser også at bruken av virkemidler hovedsakelig når mannsdominerte bransjer og bedrifter. Av 66 bedriftsprosjekter i VRI-Troms i tidsrommet 2008-2013 er det bare to som har hatt kvinnelig prosjektleder. Norge har et av Europas mest kjønnsdelte utdannings- og arbeidsmarkeder, og dette avspeiles i den skjeve kjønns sammensetningen i VRI næringene. VRI-Troms skal på bakgrunn av *Handlingsplanen for kjønnsbalanse* stimulere til bedre kjønnsbalanse i mannsdominerte næringer.

I Troms har man i VRI2 utnyttet *mobilitetsordninger* bedre enn i VRI1. For å øke kontakten mellom næringsliv og akademia ble det etablert et nytt virkemiddel i 2012: Ett-årige bi-stillinger/professor II-stillinger ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, for deltagere fra næringslivet. I 2012 hadde fire personer fra næringslivet slike II-stillinger, i 2013 ble det lyst ut nye fem stillinger, og i dag er det seks slike bi-stillinger ved Universitetet. Erfaringene fra både næringslivet og universitetet er gode. VRI-Troms vil styrke mobilitet som virkemiddel, særlig overfor leverandørindustrien. Det er også avtalt samarbeid med VRI-Finnmark om hvordan virkemiddelet best kan utvikles etter fusjonen mellom UiT og høgskolen i Finnmark.

VRI-Troms har prioritert bruk av *dialogverktøy* for å konkretisere nye utviklingsområder. Troms brukte foresight innen fornybar energi (innsatsområde i VRI2) og for å frambringe faktagrunnlag for utarbeidelse av ny reiselivsstrategi for Troms. Erfaringene viser at foresight er et godt verktøy for å få fram næringsspesifikke utfordringer, men det er viktig at slike prosesser er bredt forankret i aktuelle næringer. I VRI3 er det behov for å spisse og målrette lærings- og dialogseminar, både for å følge opp eksisterende klyngeinitiativ som ALV og AMK, men også for å sikre læring på tvers av bedrifter og kunnskapsmiljø.

1.3 FoU og næringsliv i Troms

Troms har høyest FoU-aktivitet av de tre nordnorske fylkene, med 4,5 prosent av landets samlede FoU-aktivitet. Universitets- og høgskolesektoren står for over halvparten av dette, med Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet som den klart viktigste aktøren. Av tildelingene fra Norges forskningsråd i 2011 til kontraktpartnere i næringslivet, gikk kun 2,1 prosent til Troms.⁷ Den største delen av næringslivets forskning foregår innen IKT og i faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting,⁸ mens reiselivsnæringen og leverandørindustrien har lav FoU-intensitet.

Til tross for de mange forskningsinstitusjoner i fylket er FoU-intensiteten i næringslivet i Troms relativt lav, på omlag 50 prosent av landsgjennomsnittet. Dette bekrefter at næringslivet i Troms i første rekke preges av bedrifter som henter sine innovasjonsimpulser fra marked og

---

⁶ Ellingsen, May-Britt: *Virker virkemidlet? En studie av virkemidlet 'Forprosjektmidler i bedrift' i VRI-Troms*, Norut rapport 8/2013.

⁷ Indikatorrapporten 2012.

⁸ Indikatorrapporten 2012

leverandører (DUI⁹), snarere enn fra FoU-miljøene (STI¹⁰). Den lave FoU-intensiteten kan kobles til at næringslivet i Troms er dominert av små bedrifter, hvor vel en fjerdedel er såkalte mikrobedrifter (færre enn fem ansatte), og drøyt fire prosent av bedriftene har flere enn 20 ansatte. Dette betyr at få bedrifter har særlig evne eller finansiell kraft til systematisk utvikling eller innovasjon, på egne vegne eller som «lokomotiv» i en klynge. Næringsutviklinga i Troms er positiv, men næringsstruktur, kompetansebase og samhandlingsmønstre er slik at forskningsinstitutt og UoH-sektor bare i liten grad er i inngrep med det regionale næringslivet. Det er derfor fortsatt behov for VRIs tilbud av møteplasser på ulike nivåer, og for virkemidler som kompetansेमegling og forprosjekt i bedrift.

1.4 Forankring i regionale strategier og planer

En ny prosjektperiode i VRI-Troms er i tråd med gjeldende utviklingsstrategier og planer i fylket. I fylkesplanen for Troms 2010-2013, omtales VRI-Troms som et viktig verktøy for økt innovasjon. Regionalt utviklingsprogram 2010-2013 (RUP) har følgende strategier for FoU-aktiviteten i Troms (kapittel 7.4)

- o *Legge til rette for at næringslivet i fylket kan øke bruken av FoU og innovasjon*
- o *Arbeide for økt verdiskaping av FoU i fylket.*
- o *Tilrettelegge for samhandling mellom næringsliv, FoU-miljø, virkemiddelapparat og offentlig virksomheter i hele fylket.*
- o *Legge til rette for mobilitet mellom forskere, studenter og næringsliv for på denne måten å sikre relevans i utdanning og rekruttering av nyutdannede kandidater til bedriftene i Troms.*

Det pågår en betydelig rullering og utvikling av fylkets planverk, herunder regional utviklingsplan, fylkesplan og FoU-strategi. I den nye fylkesplanen (2014-2025) vurderes VRI som et viktig virkemiddel for å understøtte regional vekstkraft.¹¹ I den nylig vedtatte reiselivsstrategien for Troms (2013-2017) har VRI som nevnt vært en viktig bidragsyter ved å gjennomføre en foresight-prosess som ga viktige innspill. Overordnede mål og delmål i denne prosjektbeskrivelsen er forankret i reiselivsstrategien, samt i Troms fylkes petroleumsstrategi. Utarbeidelsen av FoU-strategi for Troms startet opp i desember 2013, og arbeidet i VRI vil gi viktige bidrag til utformingen av strategien. VRI bygger også på strategier og prosjektplaner for Arena-prosjektene *Arena Lønnsomme vinteropplevelser* og *Arktisk Maritim Klynge*, og LUNN-programmet.

2 Prosjektmål og innsatsområder

2.1 Mål

VRI3 skal løfte utvalgte næringer der regionen har spesielle fortrinn og muligheter gjennom å styrke samspeilet mellom regionens næringsliv, FoU-miljø og offentlige aktører. Innsatsen fra VRI Troms skal utløse handlinger og effekter som ikke ville skjedd uten bruk av VRI. VRI-partnerskapet i Troms har definert følgende hovedmål for VRI3:

VRI Troms skal stimulere til økt innovasjon og verdiskaping i det eksisterende næringslivet i regionen

---

⁹ Doing-Using-Interacting (DUI) – erfaringsbasert innovasjon.

¹⁰ Science-Technology- Innovation (STI) – forskningsbasert innovasjon.

¹¹ Ny fylkesplan er på høring og ventes vedtatt sommeren 2014.

Denne hovedmålsettingen skal nås gjennom følgende fire delmål:

1. Samhandlingen mellom næringsliv, FoU-miljø og offentlige aktører i Troms skal styrkes

VRI Troms skal bidra til et velfungerende innovasjonssystem i regionen gjennom styrking av eksisterende eller etablering av nye strukturer og tiltak for bedre dialog, kunnskapsoverføring og samhandling mellom næringsliv, FoU-miljø og offentlige aktører.

2. Næringslivet i Troms skal i større grad ta i bruk forskningsbasert kunnskap

VRI Troms skal stimulere regionalt næringsliv til økt FoU-satsing. Reiselivet og leverandørbedrifter i Troms skal bli bedre brukere – og bestillere av- forskningsbasert kompetanse.

3. Kunnskapsmiljøene i Troms skal i større grad bidra med kunnskap tilpasset behovet til næringslivet og øvrige aktører i innovasjonssystemet

Kunnskapsmiljøene i Troms skal bidra med relevant og praksisnær kunnskap til næringslivet og til aktører som utvikler og gjennomfører innovasjonspolitikken regionalt.

4. Læring og kunnskapsoverføring på tvers av bedrifter skal økes og styrkes

VRI Troms skal bidra til økt læring og kunnskapsoverføring mellom bedrifter, både innen og på tvers av bransjer.

2.2 Hovedstrategier for å oppnå målsetningene

I arbeidet med å oppnå målsettingene vil alle virkemidlene i VRI vil være aktuelle.

Virkemiddelbruken vil hovedsakelig rette seg mot tre strategier, som alle griper inn i hverandre:

Samhandlingsstrategi

Forbedre samhandling, læring og kunnskapsflyt mellom aktørene i innovasjonssystemet. Det gjelder særlig tiltak som skaper møteplasser og dialog, inkludert mobilitet av personer fra næringsliv eller forskning til andre aktører i det regionale innovasjonssystemet.

Mobiliseringsstrategi

Aktivt oppsøke, mobilisere og stimulere bedrifter til å ta i bruk forskningsressurser i sine utviklingsløp. Tiltakene er særlig kompetansemegling og bedriftsprosjekter, men også mobilitet fra forskning til bedrift.

Kompetansestrategi

Systematisk bygge kompetanse og kunnskap som bidrar til bedre samhandling, mer og bedre utnyttelse av forskning i næringslivet, og bedre tilbud av FoU til næringsliv og virkemiddelapparat. Tiltakene retter seg bl.a. mot å bedre bedriftenes kjennskap til forskning og dermed bestillerkompetanse for forskning, og å øke kjennskap til næringslivet og virkemiddelaktørens sine behov blant forskningsmiljøene.

Tabellen gir en oversikt over sammenhengen mellom delmål, tiltak og resultatmål.

Delmål:	Tiltak/Hvordan:	Resultatmål:
1. Samhandlingen mellom næringsliv, FoU-miljø og offentlige aktører i Troms skal styrkes	VRI og AMK/ALV/LUNN skal ha gjensidig deltakelse i hverandres nettverk for å styrke dialog og informasjonsflyt.	VRI skal delta minst to ganger årlig på arenaer/møteplasser til hhv. ALV, AMK og LUNN ALV inviteres fast til VRI-møter, og KUPA formidler fast til AMK og LUNN fra VRI.
	VRI skal øke egen læring når det gjelder virkemiddelbruk	Erfaringer fra operatørene skal jevnlig tilbakeføres og diskuteres i konsortiet
	Ha strukturer og rutiner som bidrar til regelmessig dialog mellom næringsliv, FoU-miljø og offentlige aktører i Troms. Arbeide regelmessig med bevisstgjøring, systematisk kunnskapsinnhenting og refleksjon om hvordan samhandlingen fungerer, og gjøre korrigeringer og gjennomføre tiltak ut fra det, for å forbedre samhandlingen.	Utvikling av samhandling er tema på hvert styringsgruppemøte og hvert konsortiemøte. VRI skal bidra til at samhandling tas opp jevnlig og systematisk også i ALV, AMK og LUNN. Utarbeide og ferdigstille FoU-strategi for Troms i 2014
2. Næringslivet i Troms skal i større grad ta i bruk forskningsbasert kunnskap	Bedriftsprosjekter i prioriterte næringer	8 bedriftsprosjekter per år
	Tilføre FoU-kompetanse til prioriterte næringer	Minimum 10 kompetansemeglinger per år
	Mobilisert fra forsknings- og utdanningsmiljø til næringsliv	Minimum 1 studentoppgave i bedrift per år
	Kompetansemegle bedrifter også til andre ordninger enn bedriftsprosjekter i VRI	4 søknader i prosjektperioden til NFR, Innovasjon Norge, RFFNORD eller lignende
	Kompetansemegle til internasjonale virkemidler og nettverk	Minst 2 søknader i prosjektperioden til Interreg eller internasjonalt gjennom Enterprise Europe Network
Jevnlig formidle kunnskap om VRI og VRI-virkemidler	VRI skal ta opp temaet årlig på relevante arenaer, inkludert AMK, LUNN og ALV	
3. Kunnskapsmiljøene i Troms skal i større grad bidra med kunnskap tilpasset behovet til næringslivet og øvrige aktører i innovasjonssystemet	Mobilitet mellom næringsliv og kunnskapsmiljø	4 professor II eller internship/trainee stillinger i året, med vekt på leverandøriindustrien, basert på samarbeid med Statoil
	Arrangere møteplasser mellom FoU og næringsliv der forskningsutfordringer drøftes	Gjennomføre FoU-verksted sammen med ALV, AMK og LUNN
	Få utredet og formidlet kunnskap om relevante problemstillinger i næringslivet, der VRI-Troms søker å bruke regionale kunnskapsmiljø	Kartlegging bestilt av VRI Troms som støtter opp om aktuelle problemstillinger jmfør siste celle
4. Læring- og kunnskaps overføring på tvers av bedrifter skal økes og styrkes	Stimulere til læring- og kunnskapsspredning på tvers av bedrifter og næringer	Bruk av dialog/læringsarenaer på utvalgte tema ¹²
	Identifisere felles utfordringer for bedrifter	Forskningsnotat ¹³ bestilt av VRI Troms som identifiserer og analyserer felles utfordringer.

Slutt mål

Arbeidet med utviklingen av slutt mål for VRI3 skal samkjøres med utformingen av FoU-strategi for Troms som vedtas innen 2014. Se plan om slutt mål for VRI Troms.

Forholdet til hovedmål og strategier i VRI

Mål og strategier i VRI-Troms bygger på hovedmål og strategier for VRI-programmet. Prosjektet skal styrke samhandling og kunnskapsflyt mellom aktører i innovasjonssystemet i Troms og mobilisere næringslivet til å ta i bruk kunnskap som kan fremme forskningsbasert innovasjon.

¹² Aktuelle tema kan være *Hva er et FoU-prosjekt? Sertifisering, Kvalitetssikring, Medarbeiderdrevet innovasjon, Hvordan kombinere DUI- og STI-kunnskap m.fl.*

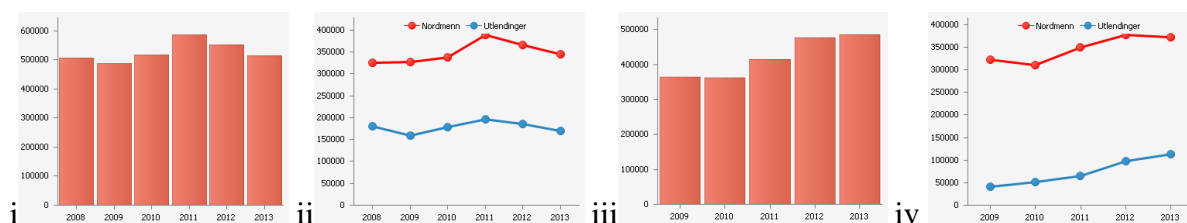
¹³ Aktuelle tema kan f.eks. være *Medarbeiderdrevet innovasjon, Hvordan kombinere DUI- og STI-kunnskap m.fl.*

2.3 Innsatsområder

Reiseliv

Reiseliv er en betydelig næring i Troms. Den sysselsatte vel 4300 personer i 2011,¹⁴ fordelt på ca 300 bedrifter i bransjene transport, overnatting, servering, opplevelser og formidling. Verdiskapingen var 2,1 milliarder, opp 35 prosent fra 2005, mens sysselsettingen totalt har vært rimelig stabil disse årene. Den natur- og opplevelsesbaserte delen av reiselivet har hatt en 30 prosent vekst i sysselsettingen, men med en tilsvarende nedgang innen formidling.¹⁵ Fylket hadde rundt 1 million kommersielle gjestedøgn i 2013, hvor utlendinger etter en sterk vekst de siste årene står for en fjerdedel.¹⁶

Mens antall gjestedøgn i sommersesongen har gått ned de siste tre år har vinterturismen økt (se figur). Troms er det fylket i Norge med størst vekst i vinterturisme. Den positive utviklingen innen natur- og opplevelsesbasert reiseliv har vært viktig, med utvikling og profesjonalisering av tilbud innen nordlys- og toppturisme. For de vel 30 bedriftene som tilbyr nordlys-guiding i Troms var omsetningen over 200 millioner kroner vinteren 2013, en fordobling fra 2012.¹⁷ Antall cruiseanløp i fylket har også vokst kraftig de siste tre årene, og mest i vintersesongen. For Hurtigruten har antallet vinterpassasjerer firedoblet seg siden 2006, til 160 000 reisende i fjor.

Figurer: Overnattingsdøgn i Troms, sommer (mai-september) og vinter (oktober-april): i) Sommer samlet, ii) Sommer etter opprinnelsesland, iii) Vinter samlet, iv) Vinter etter opprinnelsesland.

Til tross for en positiv utvikling i vintertrafikken har reiselivsnæringa i Troms et stort uforløst potensial. En hovedutfordring er svak samhandling og samarbeid i næringa. Reiselivet er pekt på som en næring der relasjonsstyrken og koblingene mellom aktørene er svakere i Nord-Norge enn i resten av landet¹⁸, noe som hemmer både innovasjon og konkurransekraft. Reiselivet i Troms består av mange små bedrifter og få store aktører som kan ta ansvar for utvikling. Økt innovasjon og konkurransekraft fordrer et samarbeid som de små bedriftene i liten grad har klart hittil. På samme måte som ellers i landet er det vekst i reiselivet i byene mens man sliter i distriktene. ALV har bidratt til utvikling av lokal samhandling mellom bedrifter og styrking av markedsføring og kompetanse utvikling i reiselivsbedriftene og det er viktig at dette arbeidet videreføres.

En annen utfordring er store sesongsvingninger i inntjening og lønnsomhet, tre av fire bedrifter i næringen har sesongansatte.¹⁹ Manglende mulighet til å tilby helårs arbeidsplasser gjør det vanskelig å rekruttere fagarbeidere, noe som har betydning for kvaliteten på produktet og videre utvikling mot en kunnskapsbasert næring.

¹⁴ Enger m fl 2013: «Sektoranalyse av reiselivsnæringa i Nord-Norge». Menon-rapport 14/2013.

¹⁵ Enger m fl 2013

¹⁶ Statistikknett.no.

¹⁷ Kilde: destinasjonsselskapet Visit Tromsø og NHO Reiseliv.

¹⁸ Enger m fl 2013

¹⁹ Enger m fl 2013

Bruken av FoU er fortsatt lav i reiselivet i Troms²⁰, selv om det har skjedd en positiv utvikling de siste tre årene, blant annet gjennom Arena-prosjekt og VRI. De svake koblingene til FoU skyldes blant annet at det formelle kunnskapsnivået er lavt i næringen og at bedriftene er små og fragmenterte, i tillegg til at de er geografisk spredt. Et ønske om profesjonalisering av næringen, samt utvikling av nye produkter innen opplevelses- og kunnskapsbasert turisme, stiller krav til ny kunnskap som kan supplere den erfaringsbaserte kunnskapsbasen i den enkelte virksomhet. Utviklingen av felles kvalitetsstandarder og systemer for kvalitetssikring er en generell utfordring både for den enkelte bedrift, men også næringen som helhet. Økt kvalitet på produktet vil gi økte marginer på opplevelsesturisme og charterturisme og bidra til å jevne ut sesongsvingninger.

Maritim- og petroleumsrelatert leverandørindustri

VRI-Troms vil fokusere på bedrifter som leverer produkter og tjenester til petroleumsnæringen og maritim næring, og aktører som støtter opp om disse. Mange leverandørbedrifter leverer både til maritim og petronæring, og noen bedrifter leverer også til andre bransjer. Nøyaktige tall på størrelse av de to grenene av leverandørindustri er det ikke mulig å gi. Maritim næring i Troms fylke, inkludert leverandørindustri, hadde i 2012 ca 2200 ansatte, en omsetning på 4,9 mrd kr og en verdiskapning på 1,6 mrd kr.²¹ I 2006 var en fjerdedel av de ansatte i maritim næring i Nord-Norge i leverandørindustrien.²²

Petroleumsvirksomheten i landsdelen er nå betydelig og økende²³, det gir forventninger om gode vekstmuligheter for leverandørindustrien i Troms. Fra 2010 til 2012 har omsetningen i petrorelatert leverandørindustri i Troms mer enn doblet seg, til 740 mill kr.²⁴ Omsetningen er knyttet til 36 bedrifter med samlet over 600 årsverk. Leverandørindustrien i Troms forventer leveranser for 963 mill. kr. i 2013. Troms fylke er imidlertid fortsatt lillebror i landsdelen i denne sammenheng. Etableringen av sterke selskap som Aker Solutions og Subsea7 i Tromsø, stor utvidelse hos Statoil i Harstad, bidrar imidlertid til optimisme.

Under halvparten av bedriftene som forventet vekst i 2012, opplevde det. Det kan være et tegn på sterk optimisme, men også manglende forståelse av næringen. Den største utfordringen er i følge bedriftene selv tilgang til arbeidskraft og kompetanseutvikling. Leverandørbedriftene er videre lite FoU-intensive, og fremstår i første rekke som underleverandører til øvrige virksomheter i leverandørkjeden. Nordnorske leverandørbedrifter posisjonerer seg ved å inngå allianser og samarbeid med etablert leverandørindustri andre steder i landet.²⁵ Det er imidlertid viktig at nordnorske leverandørbedrifter utvikler allianser og styrker samarbeidet også med hverandre, og med kunnskapsmiljøene i region. Det vil i sin tur også kunne løfte bedriftene høyere opp i leverandørkjeden.

3 Forankring og organisering

3.1 Forankring

Foreliggende prosjektplan er utviklet gjennom bred deltakelse fra partnerskapet der mål, innsatsområder og virkemiddelbruk er diskutert. Konsortiet består av følgende deltakere:

---

²⁰ Bye m.fl 2010: 'Vi vil, vi vil – men får vi det til?' Samhandlingen mellom næringsliv og FoU-miljø i Troms. Norut-rapport 4/2010.

²¹ Maritim verdiskapingsbok 2014

²² Jakobsen m. fl 2009: *Maritim verdiskapning i Nord*. Rapport Maritimt Forum Nord

²³ *Petroforesight 2030. Aktivitetsnivået innenfor olje og gass i Nord-Norge*. Rystad Energy 2013

²⁴ 'Levert 2012' *Petroleumsrelatert leverandørindustri i Nord-Norge*, Kunnskapsparken i Bodø.

²⁵ 'Levert 2012' *Petroleumsrelatert leverandørindustri i Nord-Norge*, Kunnskapsparken i Bodø.

Konsortiedeltakere	Prosjekt-rolle	Strategisk/operativt ansvar	Forankring
Troms fylkeskommune	Prosjekteier	Strategisk rolle som eier og som ansvarlig for regional utvikling. Ivaretar kopling til RUP og det regionale forskningsfondet for Nord-Norge.	Forankret politisk og administrativt. Eierskap og vedtak om å gå inn i søknadsprosess på VRI 3
Innovasjon Norge	Deltaker i styringsgruppe	Strategisk rolle ved å kople VRI til egne virkemidler for å tilrettelegge for utvikling. Operativt samarbeid om enkeltsøknader og kontakt utad.	Forankret i ledelse
UiT-Norges arktiske universitet	Deltaker i Styringsgruppe	Strategisk rolle ved å se fag- og studieutvikling i forhold til behovene som synliggjøres i VRI. Aktuell som FoU-leverandør til kartlegging og andre oppdrag i VRI. Operativ rolle i forhold til personmobilitet.	Forankret i ledelse og gjennom deltakelse i styringsgruppa. Separat avtale vedr. mobilitet
NorInnova Technology Transfer	Kompetansemegler	Operativ rolle gjennom deltakelse i samhandlingsaktiviteter. Kontaktflate ut mot utviklingsorienterte bedrifter og viktig næringslivsinkubator.	Forankret i ledelse.
Sintef Nord	Kompetansemegler	Aktuell som FoU-leverandør til kartlegging og andre oppdrag i VRI. Operatør av kompetansemegling.	Prosjektet er forankret i Sintef Nord sin ledelse og organisasjon. Separat avtale vedr. Kompetansemegling.
Nofima	Kompetansemegler	Aktuell som FoU-leverandør til kartlegging og andre oppdrag i VRI. Operatør av kompetansemegling.	Prosjektet er forankret i Nofima Tromsø sin ledelse og organisasjon. Separat avtale vedr. Kompetansemegling.
Norut Tromsø	Kompetansemegler	Aktuell som FoU-leverandør til kartlegging og andre oppdrag i VRI. Operatør av kompetansemegling.	Prosjektet er forankret i Norut Tromsø sin ledelse og organisasjon. Separat avtale vedr. Kompetansemegling.
Kunnskapsparken Nord (KUPA)	Kompetansemegler	Operativ rolle med «finders fee» og lokal VRI-kontakt i sør Troms. Prosjektledelse for Arktisk maritim klynge og koordineringsansvar for LUNN. Kontaktflate mot leverandørindustri og operatørselskap.	Forankret i ledelse. Separat avtale vedr. Kompetansemegling.
Høgskolen i Harstad	Konsortiepartner	Strategisk rolle ved å se fag- og studieutvikling i forhold til behovene som synliggjøres i VRI. Aktuell som FoU-leverandør til kartlegging og andre oppdrag i VRI. Potensiell operativ rolle i forhold til personmobilitet.	Forankret i ledelse.
Næringshagen i Målselv	Kompetansemegler	Operativ rolle med «finders fee» og lokal VRI-kontakt i Målselv	Separat avtale vedr. Kompetansemegling.
Halti næringshage	Kompetansemegler	Operativ rolle med «finders fee» og lokal VRI-kontakt i Nordreisa.	Separat avtale vedr. Kompetansemegling.
Senja næringshage	Kompetansemegler	Operativ rolle med «finders fee» og lokal VRI-kontakt i Senja - regionen.	Separat avtale vedr. Kompetansemegling.
LO Troms	Konsortiepartner	Operativ rolle gjennom deltakelse i samhandlingsaktiviteter. Kontaktflate ut mot bedrifter.	Forankret i ledelse.
NHO Troms	Deltaker i styringsgruppe	Operativ rolle gjennom deltakelse i samhandlingsaktiviteter. Kontaktflate ut mot bedrifter.	Godt forankret ved at NHO Troms tidligere har innehatt vervet som styreleder i VRI Troms

Hver konsortiedeltager oppnevner en representant til konsortiemøtet. Konsortiedeltakerne har et felles ansvar for gjennomføringen av VRI-prosjektet, og bidrar i samsvar med de oppgaver

og forpliktelser som fremgår av prosjektbeskrivelsen og egen konsortieavtale. VRI Troms vil gjennomføre minst to møter i konsortiet per år.

Konsortiemøtet skal være en sentral arena for strategiske vurderinger og læring, kommunikasjon og formidling av resultater og erfaringer mellom alle deltagerne i prosjektet. VRI Troms ønsker å benytte konsortiet til å knytte innsatsområdene og deltakende nettverk tettere til VRI og til å diskutere virkemiddelbruk gjennom erfaringsoverføring fra operatørarenaen. På denne måten kan konsortiet fungere som kvalitetssikrer av utviklingen i prosjektet.

I dag ivaretar Kunnskapsparken Nord en viktig koordinerende funksjon opp mot VRI i forhold til LUNN-programmet og Arktisk Maritim Klynge. VRI-Troms ønsker å utvide konsortiet til også å omfatte prosjektleder for Arena Lønnsomme Vinteropplevelser. Samtidig tas det initiativ til at prosjektleder for VRI-Troms skal få observatørstatus på møteplasser i nevnte program og arenaprosjekter. Videre ønsker VRI-Troms å gi forskningsråds regionale representant i Troms observatørstatus på konsortiemøtet. Dette vil ytterligere styrke koordineringen mellom forskningsrådets programmer og virkemiddelbruk i VRI-Troms.

3.2 Organisering og styringsstruktur

Følgende organiseringen og ansvarsfordeling er lagt til grunn for prosjektet:

- Prosjektansvarlig institusjon og kontraktspartner med Forskningsrådet er Troms fylkeskommune. Fylkeskommunen har det overordnede ansvar for at prosjektet gjennomføres i henhold til prosjektbeskrivelse og kontrakt. Prosjektansvarlig og administrativ leder av prosjektet er nærings sjef *Asbjørn Rasch jr.* Fylkeskommunen bidrar økonomisk ved at den bevilger et tilsvarende beløp til prosjektet som det Forskningsrådet gjør.
- Prosjektleder for samhandlingsprosjektet er *Inga Ingebrigtsen*, Troms fylkeskommune. Prosjektleder har det operative ansvaret for at samhandlingsprosjektet utvikler seg i tråd med prosjektplanen og at styringsgruppa er orientert om fremdrift og resultater. Prosjektleder vil samarbeide tett med styringsgruppen og konsortiedeltakere i gjennomføringen av tiltak i prosjektplanen.
- Styringsgruppen for samhandlingsprosjektet utgår fra institusjonene i konsortiet og består av fem personer med personlig vara oppnevnt av fylkesrådet. Prosjektansvarlig institusjon, næringslivet, FoU-miljøene og Innovasjon Norge Troms skal være representert. Forskningsrådets regionale representant har observatørstatus. Prosjektleder ivaretar det operative ansvaret for samhandlingsprosjektet i tett koordinering/dialog med styringsgruppen. Styringsgruppen møtes ca hver tredje måned eller oftere ved behov.
- VRI-Operatørarena er en arena for koordinering, informasjonsutveksling og kompetanseoverføring mellom de operative aktørene på de ulike delaktivitetene i prosjektet. Dette er aktører som disponerer virkemidler i VRI (for eksempel kompetansemeglere og de ansvarlige for personmobilitet på UiT). VRI Operatørarena samles ca en gang hvert halvår og oftere ved behov.

4 Valg av virkemidler

Med utgangspunkt i erfaringer fra VRI1 og VRI2, og status i innsatsområdene, gis det her en oversikt over hvordan VRI-Troms skal anvende ulike virkemidler for å realisere målsettingene i prosjektet, og hvilke effekter man forventer av disse.

Kompetansेमegling

Formål: <i>Mobilisere bedrifter innen reiselivet og leverandørindustrien til å delta i forsknings- og utviklingsaktiviteter i samarbeid med relevante utdannings- og forskningsmiljø.</i>	
Gjennomføring: VRI-Troms har kompetansemeglere fra de tre FoU-miljøene i konsortiet. De tre næringshagene i fylket, NorInnova Technology Transfer og Kunnskapsparken Nord utfører kompetansेमegling gjennom å rekruttere og veilede bedrifter i en tidlig fase av søknadsprosessen. VRI Troms skal utnytte muligheten som ligger i samkjøringen av kompetansेमeglerfunksjonen i VRI og <i>Enterprise Europe Network</i> i Troms. Kompetansेमeglingen skal bidra til bedre kjønnsbalanse i forprosjekter gjennom å aktivt søke mot kvinneledede bedrifter og bedriftsprosjekter.	Foventet effekt: <ul style="list-style-type: none"> • Virkemiddelet vil være en pådriver og døråpner for bedrifter som tidligere har hatt lite erfaring med FoU til å samarbeide (mer) med UoH-sektoren og FoU-miljø. • Reiselivsnæringen og leverandørindustrien vil få styrket koplingen til kunnskapsmiljø både i og utenfor fylket. Bestillerkompetanse for FoU øker i næringslivet, og FoU-miljøenes kjennskap til og forståelse for næringslivets behov bedres. • Reiselivet og leverandørindustrien i Troms skal få bedre kjennskap til relevante virkemidler i VRI og øvrige virkemidler (regionale, nasjonale og internasjonale) for FoU, innovasjon og partnersøk. • Økt bevissthet i næringsliv og blant operatører knyttet til kjønnsbalanse i prosjekter, og faktisk bedre kjønnsbalanse i bedriftsprosjekter.

Bedriftsprosjekter

Formål: <i>Bedrifter som i fellesskap eller enkeltvis gjennomfører mindre FoU-prosjekter som involverer FoU-miljø, og som skal løse konkrete utfordringer eller forberede ytterligere FoU-arbeid.</i>	
Gjennomføring: Kompetansेमeglingen retter seg mot søknad til bedriftsprosjekt i VRI, men også øvrige offentlige virkemidler for bedriftsinitiert/-styrt FoU. Grensen for støtte til hvert bedriftsprosjekt vil være 250 000,-, inkludert bedriftens egeninnsats (50 %). Det siktes mot 8 bedriftsprosjekter årlig. Både nasjonale og internasjonale FoU-miljø vil benyttes som FoU-partnere når det er hensiktsmessig. Kompetansेमegling er også sentral i forhold til å videreføre bedriftsprosjekter gjennom øvrige nasjonale og internasjonale virkemidler. Det skal særlig søkes etter bedriftsprosjekter med kvinnelige prosjektledere. Bedriftsprosjektene skal følges aktivt opp, og erfaringer samles systematisk, formidles og brukes til læring og kvalitetsheving.	Foventet effekt: <ul style="list-style-type: none"> • Bedrifter får erfaring med hva et FoU-prosjekt er, og avklart behov for videre FoU-støtte. • Reiselivsnæringen og leverandørindustrien vil få styrket koplingen til kunnskapsmiljø både i og utenfor fylket. Bestillerkompetanse for FoU øker i næringslivet, og FoU-miljøenes kjennskap til og forståelse for næringslivets behov bedres. • Antall produkter og innovasjoner basert på både erfaringsbasert- og forskningsbasert kunnskap øker. • Behov for videre FoU-støtte dekkes gjennom kobling til øvrige nasjonale (RFFNORD/NFR) og internasjonale virkemidler (Interreg/ Enterprise Europe Network) • Gjennom at bedriftsprosjekter med kvinnelige ledere gjennomføres bedres kjønnsbalansen direkte, og også indirekte gjennom at rollemodeller utvikles.

Dialog og bred medvirkning

Formål:

Samle aktører i innovasjonssystemet for nettverksbygging, erfaringsutveksling, refleksjon og læring.

Gjennomføring:

VRI Troms vil benytte ulike former for læringsarenaer (dialogseminar og FoU-verksted). Læringsarenaene skal fremme erfaringsutveksling, refleksjon og læring mellom bedrifter i innsatsområdene, og mellom andre aktører i innovasjonssystemet. Læringsarenaer skal benyttes til å drøfte felles utfordringer, inkludert FoU-behov, og til å formidle relevant forskning fra FoU-miljøene. I tillegg til selv å arrangere læringsarenaer skal VRI Troms være aktive på arenaer i etablerte nettverk (ALV, AMK, LUNN), samt arbeide systematisk med å styrke egen læring fra virkemiddelbruk – blant annet gjennom å overføre erfaringer fra operatørens arena til konsortiemøtet.

Foventet effekt:

- Dialog og kunnskapsdeling i innovasjonssystemet styrkes og samhandling forbedres og rutineres.
- Økt læring, og optimalisering, i bruk av VRI-virkemidler. Økt læring og kompetanseoverføring på tvers av bedrifter, innsatsområder, FoU-miljø og virkemiddelaktører.
- FoU-miljøer øker sin kjennskap til og forståelse for bedriftenes situasjon og behov, og kan tilpasse sine tjenester og leveranser. UoH-sektor kan også bedre tilpasse sine utdanningstilbud til næringslivets behov.
- Bedrifter øker sin kjennskap til og forståelse for forskning, og dermed sin bestillerkompetanse for forskning.
- Virkemiddelaktører kan tilpasse og koordinere sin politikk og bruk av virkemidler (både i og utenfor VRI).

Personmobilitet

Formål:

Overføre kunnskap mellom bedrifter og FoU-miljø gjennom personmobilitet

Gjennomføring:

Følgende mobilitetsordninger videreføres og utvikles (bl.a. med utgangspunkt i samarbeidsavtalen mellom VRI-Troms og Statoil):

- Internship/ Trainee
- Studentoppgaver
- II-er stillinger

Foventet effekt:

- Ordningen fremmer deltakelse fra forskere/studenter og næringslivsaktører i hverandres virksomhet og overføring av kunnskap mellom dem. Nettverk styrkes gjennom personlige kontakter.
- Bedre kjennskap til og forståelse for hverandres situasjon og behov, og dermed økt bestillerkompetanse av FoU, og bedre tilbud av forskning og utdanning til næringslivet.
- Studenter får forskningsoppgaver som er tilpasset næringslivets behov, og kompetanse som er bedre tilpasset bedriftenes behov.

Kartleggingsverktøy

Formål:

Avdekke status, evaluere virkemiddelbruk og samhandling, eller innhente annen relevant kunnskap på bestilling fra regionale utviklingsaktører

Gjennomføring:

VRI-Troms vil benytte kartlegging for å systematisk samle og dokumentere kunnskap om relevante utfordringer for bedrifter og andre aktører i det regionale innovasjonssystemet, og evaluere virkemiddelbruk og samhandling. Til dette vil man primært bruke FoU-miljø i Troms.

Foventet effekt:

- Regionale myndigheter og andre aktører i innovasjonssystemet styrker sitt kunnskapsgrunnlag for videre utvikling.
- Refleksjon og læring blir lettere med et skriftlig kunnskapsgrunnlag. Læring og formidling til andre regioner (inkludert samlet i VRI i Norge) blir lettere og bedre.
- Felles utfordringer avklares og synliggjøres og kan brukes mer effektivt på ulike læringsarenaer.
- FoU-miljø i fylket øker sin relevans som regional kunnskapsprodusent.

Vurdering av kjønnsbalanse og internasjonalisering i innsatsområdet

Det tilstrebes en balansert kjønns sammensetning i prosjektorganisasjonen ved rekruttering av deltakere, virkemiddeloperatører i innsatsområdene og prosjektledere i bedriftsprosjekter. Dette skal skje på en måte som sikrer at riktig kompetanse tilføres. For nærmere utdyping av kjønnsbalansen i prosjektet refereres det til vedlegget *Handlingsplan for kjønnsbalanse*. Den internasjonale dimensjonen innen innsatsområdene ivaretas særlig gjennom økt orientering og koordinering i forhold til internasjonale virkemidler (kapittel 6).

5 Læring, samarbeid og formidling

I VRI3 skal man i Troms arbeide med læring, samarbeid og formidling gjennom følgende tiltak og til følgende målgrupper:

Læring

Læring i og fra VRI3 i Troms skal skje gjennom: 1) aktiv erfaringsutveksling, systematisk kunnskapssamling og refleksjon med sikte på å skape forbedringer i det regionale innovasjonssystemet, inkludert i bedriftenes FoU-arbeid og FoU-miljøenes tilnærming til næringslivet, og 2) bred deltakelse og involvering. Læring skal fremmes gjennom følgende aktiviteter:

- Erfaringer med bruk av VRI virkemidler skal formidles og bearbeides på læringsarenaer
- Måltettede og handlingsorienterte læringsarenaer
- Konsortiedeltakerne skal være læringsagenter og fremme læring fra VRI

Målgruppe for læringsarenaene er næringslivaktører, FoU-miljøer, regionale VRI-aktører inkludert konsortiedeltakerne, regionale beslutningstakere i administrasjon og politikk, andre virkemiddelaktører samt media.

Samarbeid

VRI-Troms skal styrke samarbeid både innad i regionen og med andre regioner gjennom følgende aktiviteter:

- Videreutvikle samarbeidet med de to andre nordnorske VRI- regionene gjennom tettere samarbeid med RFFNORD. Man søker å etablere en felles årlig læringsarena for kompetansemeglere, næringshager og andre som jobber i mellomrommet mellom næring, offentlig sektor og FoU-miljøene. Hensikten er å heve kompetanse, utveksle informasjon, bygge nettverk og bidra til videre utvikling av kompetansemegler-funksjonen etter endt VRI-program
- VRI-Troms og VRI-Finnmark skal samarbeide om hvordan virkemiddelet personmobilitet kan utvikles best mulig
- FoU-aktører skal ha en aktiv rolle på læringsarenaene og brukes aktivt ved kunnskapsinnhenting.
- VRI skal delta på arrangementer der arbeidsliv, utdanning og forskning møtes²⁶
- Konsortiedeltakerne skal bidra til å fremme samarbeid mellom VRI og nærings-, arbeidsliv og FoU

Formidling

Hovedmålsettingen for formidlingsarbeidet i VRI Troms er: *å gjøre VRI Troms kjent på en slik måte at prosjektaktivitetene får gode deltagere slik at prosjektmålene nås*²⁷. Dette skal gjøres gjennom å:

---

²⁶ UiTs arbeidslivsdager, på reiselivsarenaer og i relevante bransjeorganisasjoner.

- Markedsføre og informere om virkemidlene på VRI-Troms sin nettside
- Oppdatere VRI-Troms sin nettside jevnlig, og benytte sosiale media (twitter/facebook)
- Bruke «Aksjonsprogrammet» som kanal også for VRI-relatert informasjon²⁸
- Bruke FoU-miljøene aktivt i formidlingsarbeidet gjennom å bestille kunnskapsleveranser og formidle FoU-basert kunnskap i VRI-sammenheng
- Bruke eksisterende kanaler blant operatører og bedrifter for å formidle nyheter og erfaringer fra prosjektet (særlig ALV, AMK og LUNN)
- Mottakere av forprosjektmidler i bedrift forpliktes til å rapportere resultater og være villige til å stille opp for eventuell mediaomtale
- Invitere media inn på læringsarenaer og andre aktiviteter i regi av VRI

Konsortium og styringsgruppe skal være med i formidlingsarbeidet og bidra til at VRI-Troms skal etablere kunnskap om og positive holdninger til VRI og virkemidlene i alle målgrupper og spesielt i bedriftene. Formidlingsarbeidet skal også bidra til stor og bred deltagelse på prosjektets aktiviteter og styrke erfaringsoverføring knytta til innovasjon og utvikling innen og mellom målgruppene.

6 Forholdet til andre programmer/internasjonale virkemidler

God samhandling med RFFNORD er viktig. Det er etablert et godt samarbeidsklima gjennom felles samlinger og årlige seminarer mellom fondsstyret og de nordnorske VRI-styrene. Det er enighet om å gjensidig informere om hverandre i alt informasjonsmaterieell der det er naturlig.

VRI Troms, Finnmark og Nordland har avtalt samarbeid med RFFNORD og Norges forskningsråd gjennom følgende samarbeidstiltak:

1. RFF og VRI har et felles mål om å få opp antallet gode søknader fra alle søkerkategorier (næringsliv, offentlig sektor og FoU-institusjoner). Det er viktig at det er god informasjonsflyt mellom ordningene. Begge parter har ansvar for å gjøre informasjonen tilgjengelig
2. VRI og RFF skal være komplementære ved at VRI virkemidler kan brukes mobiliserende i forhold til forprosjekter / kvalifiseringsstøtte i RFF
3. VRI skal følge opp bedriftsprosjekter som får avslag på søknad om kvalifiseringsstøtte i RFF. RFF tilrettelegger og formidler nødvendig informasjon til de regionale VRI-satsingene
4. VRI skal delta i vurderingen av søknader om forprosjekt- og kvalifiseringsstøtte i RFF
5. Det etableres en årlig læringsarena for kompetansemeglere og andre som jobber i rommet mellom næringsliv, offentlig sektor og FoU-miljøene, og som har en rolle i forhold til utvikling av FoU-prosjekter. Arenaen skal utvikles i samarbeid mellom RFF og VRI

VRI Troms har som intensjon å mobilisere prosjektsøknader til andre av Forskningsrådets programmer, i tillegg til RFFNORD. Blant aktuelle forskningsrådsprogrammer i forlengelse av forprosjekter i VRI er MAROFF, Havet og kysten, BIA, Petromaks2, og NæringsPhD. VRI Troms vil gjennom innsatsområdene i samhandlingsprosjektet ivareta koplingen opp mot arena-programmet. Troms fylkeskommune er forvaltningsenhet og sekretariat for norske statsmidler til Interreg IVA Nord-programmet og RFFNORD. Interreg-midler i Interreg IVA Nord kan gis til aktører i Nordland, Troms og Finnmark som ønsker å være med i grenseoverskridende prosjektsamarbeid med aktører i Norrbotten/Västerbotten len i Sverige og/eller Lappland/Österbotten len i Finland. VRI Troms har en intensjon om å forsterke samarbeidet med Interreg IVA, gjennom å øke flyten av informasjon mellom ordningene.

VRI Troms skal utvikle tettere samarbeid med *Enterprise Europe Network-programmet* (EEN). EEN skal bidra til økt konkurransekraft i små og mellomstore bedrifter gjennom internasjonalisering. Verktøyene er partnersøk, markedssøk, rådgivning med henblikk på

²⁷ Kommunikasjonsplan for VRI-Troms

²⁸ <http://www.aksjonsprogrammet.no/>

sertifisering, standardisering og innovasjonsledelse. Et samarbeid med EEN innebærer at bedrifter innen innsatsområdene i VRI Troms kan få informasjon og rådgivning om markeds- og finansieringsmuligheter innen EU. Bedriftenes markeds- og finansieringspotensialer kan synliggjøres og utvides gjennom konkrete koblinger mot relevante samarbeidspartnere. EEN Norge vil i løpet av 2014 få ansvar for den norske delen av SMB instrumentet i Horizon2020, og dette øker mulighetene for bedrifter i Troms til å få tilgang til forskersamarbeid og -finansiering. Partnerne i EEN er valgt med tanke på deres kjennskap og nære tilknytning til regionalt næringsliv. VRI-Troms vil dra nytte av at EEN i Troms utføres av konsortiepartner Norut Tromsø, som også har kompetansemeglerfunksjon i VRI.

Aktivitets- og ansvarsplan VRI Troms 2014-2016																						
Ansv./rolle	U Utfører arbeidet																					
	H Hovedbeslutning																					
	b Delbeslutning																					
	a Fremdriftsansvar																					
	R Må rådspørres																					
	d Deltar																					
	O Operatøransvar																					
	I Må informeres																					
Aktivitet	Måltall																Prosjektansvarlig institusjon	Prosjektleder samhandlingsprosjektet	Kosnortie(møtet)	Styringsgruppa	Operatører	
	2014	2015	2016	Totalt	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	Desember						
Dialog og bred medvirkning																						
<i>Læringsarena</i>	1	-	1	2														d	a/U	R	H	d
Kompetansemegling	10	10	10	30														I	a	I	b	U
Forprosjekt	8	8	8	24														I	a/b	I	I	U
Personmobilitet																						
<i>Professor II/ Internship/trainee</i>	4	4	4	12														I	a	I	H	U
<i>Studentoppgave</i>	1	1	1	3														I	a	I	H	U
Kartlegging	-	-	1	1														b	a	I	b	U
Strategisk dialogarena Nord -Norge	1	1	1	3														d	a/U	I	d/H	I
Operatørarena Nord - Norge	1	1	1	3														d	a/U	I	H	I
Panelvurdering RFFNORD	2	2	2	6														U	d	I	I	I
Prosjektintern samhandling																						
<i>Kosnortiemøtet</i>	2	2	2	6														d	a/U	H	d	I
<i>Styringsgruppemøter</i>	4	4	4	12														I	a/U	I	H/d	I
<i>Operatørarena</i>	2	2	2	6														I	a/U	I	I	H
Rapportering NFR	2	2	2	6														H	a/U	I	b	I